

Sygn. akt I C 508/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 października 2022 r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy Wydział I Cywilny

w składzie :

Przewodniczący: sędzia Donata Nowocień - Pluta

Protokolant: Anna Ogrodnik

po rozpoznaniu w dniu 12 października 2022 r. w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z powództwa H. S.

przeciwko M. S.

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

I. zobowiązuje pozwaną M. S. do złożenia oświadczenia woli następującej treści: „ M. S., której przysługuje spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...), położonego na Osiedlu (...) (...), znajdującego się w zasobach Spółdzielni Mieszkaniowej w D., dla której to nieruchomości nie jest prowadzona księga wieczysta, przenosi nieodpłatnie wskazane wyżej spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego na rzecz powódki H. S.;

II. ustala i przyznaje od Skarbu Państwa Sądowi Okręgowemu w Świdnicy pełnomocnikowi z urzędu powódki adw. K. H. 6.642 zł (w tym VAT);

III. nakazuje pozwanej, aby uiściła na rzecz Skarbu Państwa - Sądowi Okręgowemu w Świdnicy kwotę 12.642 zł tytułem opłaty od pozwu, od której powódka była zwolniona i wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu.

Sygn. akt IC 508/22

UZASADNIENIE

Powódka H. S. wniosła pozew o zobowiązanie pozwanej M. S. do złożenia oświadczenia woli następującej treści : „ M. S., której przysługuje spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...), położonego na (...) (...), znajdującego się w zasobach Spółdzielni Mieszkaniowej w D., dla której to nieruchomości nie jest prowadzona księga wieczysta, przenosi nieodpłatnie wskazane wyżej spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego na rzecz powódki H. S.”. Wniosła także o zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu podała, że wnosi o odwołanie darowizny, z uwagi na rażącą niewdzięczność pozwanej. Wskazała, że M. S. jest w stosunku do niej wulgarna, agresywna, traktuje ją jak obcą osobę. Powódka czuje się obco w swoim mieszkaniu. Ponadto wskazała, że pozwana stosuje wobec niej nakazy i zakazy związane z korzystaniem z nieruchomości, życzy powódce by (...). Podała, że pozwana jest wybuchowa, nieprzewidywalna i zakłamana.

Pozwana M. S. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa.

W uzasadnieniu swojego stanowiska wskazała, że jest normalną, spokojną osobą, nigdy nie zachowywała się agresywnie w stosunku do swojej matki. Wskazała, że to powódka ją wyzywa, oczernia w oczach innych ludzi i chce aby wyprowadziła się z zajmowanego lokalu mieszkalnego.

Sąd ustalił, co następuje:

Powódka H. S. jest matką M. S..

bezsporne.

Umową notarialną z dnia 29 lipca 2014 r. powódka H. S. darowała swojej córce M. S. własnościowe spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego na Osiedlu (...) w D. składającego się z trzech pokoi, kuchni, łazienki + wc i przedpokojem o powierzchni użytkowej 53,49 m². Obdarowana M. S. ustanowiła na tej nieruchomości na rzecz darczyńcy dożywotnie i nieodpłatne prawo użytkowania lokalu mieszkalnego, określając roczną wartość prawa użytkowania na kwotę 2.000 zł.

dowód:

- umowa darowizny z dnia 29 lipca 2014 r., k. 6-7

Powódka od 2012 r. zamieszkiwała w lokalu mieszkalnym położonym na Osiedlu (...) w D. należącym do pozwanej oraz jej partnera. Wówczas w mieszkaniu położonym na Osiedlu (...) w D. zamieszkiwała pozwana wraz ze swoim narzeczonym. W październiku 2020 r. na skutek rozstania M. S. z G. L. powódka ponownie zamieszkała wraz z córką w mieszkaniu objętym sporem w niniejszej sprawie. Już od momentu samej przeprowadzki powódki, M. S. przedstawiła matce swoje warunki dotyczące korzystania z nieruchomości, powiedziała jej jak ma się zachowywać w mieszkaniu, co może robić, a czego nie. Pozwana stała się wulgarna, agresywna, wybuchowa oraz nieprzewidywalna w stosunku do matki. Przestała szanować powódkę, zaczęła stosować wobec niej przemoc psychiczną i fizyczną. Powódka nie może liczyć na pomoc córki, na przykład w związku ze swoim stanem zdrowia, podejmowaniem leczenia, czy codziennymi czynnościami domowymi.

dowód:

- zeznania świadka K. P., k. 118-124
- zeznania świadka G. L., k. 126-130
- zeznania świadka P. F., k. 164-167
- zeznania powódki, k. 149-152
- częściowo zeznania pozwanej k. 131 - 139

W rodzinie H. S. i M. S. od dnia 21 stycznia 2021 r. prowadzona jest procedura (...) z uwagi na zgłoszenia powódki dotyczące stosowania wobec niej przez pozwaną przemocy.

dowód:

- zeznania świadka W. K., k. 174-176,
- pismo z dnia 7 czerwca 2021 r., k. 73

Powódka w dniu 26 kwietnia 2021 r. złożyła zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa, które dotyczyło tego, że w okresie od dnia 24 października 2020 r. do dnia 24 stycznia 2021 r. w D. M. S. znęcała się psychicznie nad powódką, a nadto w dniu 12 stycznia 2021 r. wszczęła awanturę, w trakcie której szarpała powódkę, kopła po

nogach, czym spowodowała u w/w pokrzywdzonej naruszenie czynności narządów ciała na okres poniżej siedmiu dni. Wobec stwierdzenia braku dostatecznych danych uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu zabronionego postanowieniem zatwierdzonym przez Prokuratora Prokuratury Rejonowej w (...) w dniu 20 maja 2021 r. odmówiono wszczęcia dochodzenia. Postanowieniem z dnia 9 grudnia 2021 r. Sąd Rejonowy w (...) nie uwzględnił zażalenia H. S. i utrzymał w mocy powyższe postanowienie.

dowód:

- akta sprawy Prokuratury Rejonowej w(...) o sygn.. PR(...)

W dniu 5 maja 2021 r. przed notariuszem W. G. powódka oświadczyła, że z powodu rażącej niewdzięczności obdarowanej córki odwołała darowiznę i wezwała pozwaną do przeniesienia na swoją rzecz przedmiotu darowizny. Pozwana nie stawiała się na wyznaczony termin spotkania, pomimo, że o dniu i godzinie podpisania aktu notarialnego została powiadomiona listem poleconym.

dowód:

- akt notarialny rep. A nr (...) z dnia 5 maja 2021 r., k. 81

Sąd ustalił stan faktyczny w oparciu o dołączone do akt dokumenty, zeznania świadków, powodki, a także częściowo zeznania pozwanej, która nie przeczyła, że sytuacja między stronami jest napięta, nie rozmawiają ze sobą i nie wspierają się wzajemnie, przy czym pozwana uważała, że nie jest to jej winą, a sama unika kontaktów z matką.

Sąd zważył, co następuje:

powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 64 Kodeksu cywilnego prawomocne orzeczenie sądu stwierdzające obowiązek danej osoby do złożenia oznaczonego oświadczenia woli, zastępuje to oświadczenie. W myśl art. 1047 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego, jeżeli dłużnik jest obowiązany do złożenia oznaczonego oświadczenia woli, prawomocne orzeczenie sądu zobowiązujące do złożenia oświadczenia zastępuje oświadczenie dłużnika. Artykuł 64 k.c. ma na celu zastąpienie oświadczenia woli dłużnika w sytuacji, w której uchyla się on od istniejącego na określonej podstawie obowiązku dokonania czynności prawnej.

W niniejszej sprawie powódka wywodziła swoje żądanie zobowiązania pozwanej do złożenia określonego oświadczenia woli z faktu dokonania w dniu 5 maja 2021 r. odwołania darowizny nieruchomości podarowanej uprzednio pozwanej. Powódka stała na stanowisku, że naganne zachowania córki w stosunku do niej wyczerpują znamiona rażącej niewdzięczności przewidzianej w art. 898 § 1 k.c. Zgodnie z przywołanym przepisem darczyńca może odwołać darowiznę nawet już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności. Z kolei art. 898 § 2 k.c. przewiduje, że zwrot przedmiotu odwołanej darowizny powinien nastąpić stosownie do przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Co istotne, oświadczenie odwołujące darowiznę nieruchomości ze względu na rażącą niewdzięczność obdarowanego nie skutkuje przejściem własności tej nieruchomości z obdarowanego na darczyńcę, lecz stwarza jedynie obowiązek zwrotu przedmiotu darowizny stosownie do przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Do osiągnięcia skutku rzeczowego odwołania darowizny konieczne jest zawarcie umowy przeniesienia własności, a oświadczenie obdarowanego w tym przedmiocie może być zastąpione orzeczeniem sądu – na podstawie art. 64 k.c. i art. 1047 k.p.c.

W konsekwencji badania w niniejszej sprawie podlegała skuteczność odwołania przez powódkę darowizny.

W piśmiennictwie i orzecznictwie podkreśla się, że darowizna implikuje powstanie szczególnego stosunku pomiędzy darczyńcą a obdarowanym, wyrażającego się w moralnym obowiązku wdzięczności, który szczególnego wymiaru nabiera w sytuacji, gdy do darowizny dochodzi między bliskimi członkami rodziny. Z tego względu ustawodawca dopuszcza możliwość odwołania darowizny w przypadku, gdy obdarowany się z tego obowiązku nie wywiązuje. Należy

mieć przy tym na uwadze, że nie każde niedopełnienie obowiązku wdzięczności przez obdarowanego opatrzone jest przewidzianą w art. 898 § 1 k.c. sankcją w postaci uprawnienia darczyńcy do odwołania darowizny. Odwołanie to jest wyjątkiem od obowiązującej zasady trwałości i dotrzymywania umów. Uprawnienie darczyńcy do tego, aby na powrót uzyskał przedmiot czynności, której dokonał z obdarowanym należy traktować ze względu na konieczność zapewnienia pewności obrotu prawnego jako wyjątkowe. Rażąca niewdzięczność, o której mowa w art. 898 § 1 k.c. to niewdzięczność kwalifikowana, która zakłada nasilenie złej woli i naganności zachowania się obdarowanego. Wielokrotnie Sąd Najwyższy podkreślał przy tym, że przesłanki rażącej niewdzięczności nie spełniają zachowania obdarowanego niewykraczające poza zwykłe konflikty życiowe czy rodzinne (np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2014 roku, sygn. I CSK 556/13). Rażąco niewdzięczne mogą być tylko zachowania wysoce niewłaściwe i krzywdzące obdarowanego, przy czym muszą być one intencjonalne, umyślne. Rażąca niewdzięczność zasadniczo ocenia się według kryteriów zobiektywizowanych, przy czym istotne są także subiektywne odczucia darczyńcy, a więc to zachowanie obdarowanego było przez niego odebrane jako dotkliwie krzywdzące i wysoce niewłaściwe (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2005 roku, sygn. akt I CK 112/05).

Mając na uwadze powyższe, Sąd doszedł do przekonania, iż zachowanie obdarowanej M. S. względem darczyńcy H. S. należy ocenić jako rażąco niewdzięczne, a w konsekwencji uznać, że odwołanie darowizny było skuteczne.

Oceniając wzajemne relacje stron po dokonaniu w 2014 r. darowizny, Sąd doszedł do przekonania, iż nie można twierdzić, aby zachowanie M. S. mieściło się w kategorii normalnych, zwykłych sporów rodzinnych.

Nie budzi wątpliwości w sprawie w świetle zeznań świadków oraz przesłuchania powódki, że pozwana od momentu ponownego wprowadzenia się przez powódkę do przedmiotowej nieruchomości stała się wulgarna, agresywna, wybuchowa oraz nieprzewidywalna w stosunku do matki. Przestała szanować powódkę, zaczęła stosować wobec niej przemoc psychiczną i fizyczną. Powódka jest osobą starszą, która przez niewłaściwe zachowanie córki poczuła się zagrożona oraz w konsekwencji zaczęła obawiać się o swoje życie. Jednak przede wszystkim nie może ona liczyć na pomoc ze strony córki, czy to w sprawach związanych z leczeniem, czy odciążeniem w codziennych obowiązkach. Powódka czuje się intruzem w darowanym pozwanej mieszkaniu, nie ma możliwości spokojnego porozmawiania i poobcowania z córką, która jest jej najbliższą krewną. Takie zachowanie pozwanej zdaniem Sądu pozwala na przyjęcie, że ma ono cechy zachowania wysoce niewłaściwego i krzywdzącego powódkę. Nie sposób dokonując takiej oceny nie zauważyć, że powódka dokonała darowizny na rzecz pozwanej prawa własności całego lokalu mieszkalnego wyzbywając się w ten sposób tak istotnego składnika majątku pozwalającego na zapewnienie poczucia bezpieczeństwa w podeszłym wieku. Konsekwencją tego może być to, że pozwanej przysługiwać będzie prawo do zamieszkania w lokalu podarowanym przez powoda, co nie może być akceptowane z punktu zasad współżycia społecznego. Tym samym ma to wpływ na ocenę zachowania pozwanej w stosunku do powódki i pozwala na przyjęcie, że zachowanie to ma formę rażącej niewdzięczności.

Wszystkie te zachowania z osobna stanowią czyny o znacznym stopniu naganności, godząc w takie dobra powódki jak zdrowie, poczucie bezpieczeństwa, prawo do spokojnego korzystania z mieszkania. W sposób oczywisty zachowania pozwanej uderzały w dobra powódki i jej emocje, a przeżywane przez nią uczucie krzywdy jest obiektywnie zrozumiałe i usprawiedliwione. Odwołanie darowizny było zatem skuteczne.

Z uwagi na fakt, że pozwana nie złożyła oświadczenia woli o przeniesieniu należących do niej udziałów we własności darowanych nieruchomości na powódkę, Sąd na podstawie art. 64 § 1 k.c. i art. 1047 k.p.c. uwzględnił powództwo i zobowiązał pozwaną do złożenia oświadczenia woli o treści wskazanej przez powódkę (pkt I wyroku).

W pkt II wyroku z uwagi na fakt, że powódka była reprezentowana przez pełnomocnika z urzędu, którego koszty nie zostały pokryte w żadnej części, w oparciu zaś o przepis § 10 ust. 1 pkt. 1 Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (DZ.U z 2019 r. Nr18) - Sąd przyznał pełnomocnikowi powódki wyznaczonemu z urzędu adw. K. H. kwotę 6.642 zł z VAT.

W pkt III wyroku Sąd nakazał pozwanej, aby uiściła na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Świdnicy kwotę 12.642 zł tytułem opłaty od pozwu, od której powódka była zwolniona i wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu.